

Demetrovics Zsolt és Kun Bernadette (szerk.)

Az addiktológia alapjai IV.

Viselkedési függőségek

Tartalomjegyzék

Szerzők	19
Előszó	25

I. Alapkérdések

A viselkedési függőségek és az impulzuskontroll egyéb zavarainak helye az addikciók spektrumán *(Demetrovics Zsolt és Kun Bernadette)*

Bevezetés	29
Az „obszesszív-kompulzív spektrum”-hipotézis	30
A viselkedési addikciók	33
Jutalomhiányos tünetegyüttes	35
Az impulzuskontroll-zavarok és viselkedési addikciók csoportosítása: a kötet felépítése	37
Irodalom	39

II. Impulzuskontroll-zavarok

Kóros játékszenvedély *(Balázs Hedvig, Demetrovics Zsolt és Kun Bernadette)*

Definíció és tünettan	43
Mérőeszközök	45
Epidemiológia	46
Komorbiditás	48
A betegség lefolyása	50
A betegség következményei	51
A szerencsejátékosok tipológiai	51
A játékpreferencia jelensége	54
Etiológia	56
Kezelés	60
Irodalom	63
Függelék	71

Pirománia *(Kun Bernadette és Demetrovics Zsolt)*

Definíció és tünettan	77
-----------------------------	----

Mérőeszközök	80
Epidemiológia	81
Komorbiditás	81
A betegség lefolyása	82
A betegség következményei	83
Etiológia	83
Kezelés	85
Irodalom	87

Kleptománia (Kun Bernadette és Demetrovics Zsolt)

Definíció és tünettan	91
Mérőeszközök	95
Epidemiológia	96
Komorbiditás	97
A betegség lefolyása	98
A betegség következményei	99
Etiológia	99
Kezelés	101
Irodalom	103

Intermittáló explozív zavar (Kun Bernadette és Demetrovics Zsolt)

Definíció és tünettan	107
Mérőeszközök	110
Epidemiológia	111
Komorbiditás	112
A betegség lefolyása	113
A betegség következményei	114
Etiológia	114
Kezelés	115
Irodalom	117

Trichotillománia (Kun Bernadette és Demetrovics Zsolt)

Definíció és tünettan	123
Mérőeszközök	126
Epidemiológia	128
Komorbiditás	129
A betegség lefolyása	130
A betegség következményei	131
Etiológia	132
Kezelés	135
Irodalom	137

III. Egyéb, a diagnosztikus rendszerekben nem osztályozott impulzuskontroll-zavarok

Onychophagia (Kun Bernadette és Demetrovics Zsolt)

Definíció és tünettan	149
Mérőeszközök	151
Epidemiológia	151
A betegség következményei	152
Etiológia	152
Kezelés	153
Irodalom	155

Patológias bőrfelsértés (Kun Bernadette és Demetrovics Zsolt)

Definíció és tünettan	159
Mérőeszközök	162
Epidemiológia	162
Komorbiditás	163
A betegség lefolyása	164
A betegség következményei	165
Etiológia	165
Kezelés	167
Irodalom	168

Szexuális addikciók (Kun Bernadette és Demetrovics Zsolt)

Definíció és tünettan	173
Mérőeszközök	186
Epidemiológia	187
Komorbiditás	188
A betegség lefolyása	191
A betegség következményei	192
Etiológia	195
Kezelés	199
Irodalom	203
Függelék	210

Kényszeres vásárlás (Kun Bernadette és Demetrovics Zsolt)

Definíció és tünettan	213
A vásárlói típusok	215
A kényszeres vásárlás további jellemzői	217
Mérőeszközök	218
Epidemiológia	219

Komorbiditás	221
A betegség lefolyása	222
A betegség következményei	223
Etiológia	224
Kezelés	226
Irodalom	229
Függelék	235

Kényszeres/halmozó gyűjtögetés (*Haraszi László*)

Definíció	237
Tünettan, jellemzők	238
Mérőeszközök	239
Epidemiológia	240
Komorbiditás	240
A betegség lefolyása	241
Következmények	243
Etiológia	244
Kezelés	245
A jövő feladatai	246
Irodalom	248
Függelék	250

Internetfüggőség és problémás internethasználat

(*Koronczai Beatrix, Demetrovics Zsolt és Kun Bernadette*)

Definíció és tünettan	253
Definíciós kérdések	253
Az internetfüggőség típusai	255
Az internetfüggőség tünetei	256
Mérőeszközök	257
Epidemiológia	259
Az internetfüggőség prevalenciája	259
Nemi különbségek a problémás internethasználatban	261
Fiatalok internetfüggőségi kockázata	261
Komorbiditás	262
A betegség lefolyása	262
A betegség következményei	262
Etiológia	263
Az internethasználat időtartama és az internetfüggőség kapcsolata	263
Az internethasználat jellemzőinek internetfüggőséggel való kapcsolata	264
Az internet jellegzetességeinek hozzájárulása a problémás használathoz	265
Internetfüggőség és személyiség	265
Egyéb megközelítések az internetfüggőség magyarázatában	267

Kezelés	269
Irodalom	272
Függelék	278

IV. Egyéb, a diagnosztikus rendszerekben nem osztályozott viselkedési addikciók

Testedzésfüggőség (Szabó Attila, Demetrovics Zsolt, Kun Bernadette

és Kurimay Tamás)

Bevezetés	283
Definíció és tünettan	283
Mérőeszközök	287
Epidemiológia	289
Komorbiditás	290
A testedzésfüggőség jellemzői és következményei	291
Etiológia	293
Biológiai modellek	293
A megerősítés szerepe a testedzésfüggőségben	294
Pszichológiai megközelítések	296
Irodalom	298
Függelék	304

Munkafüggőség (Kun Bernadette és Demetrovics Zsolt)

Definíció és tünettan	307
A munkafüggőség típusai	313
Mérőeszközök	314
Epidemiológia	315
Komorbiditás	316
A betegség lefolyása	317
A betegség következményei	317
Etiológia	319
Kezelés	321
Irodalom	324
Függelék	328

A kodependencia (Komáromi Éva)

Bevezetés	331
A „kodependencia” fogalom megszületésének előzményei	333
Definíciók	334
Betegség-e a kodependencia?	336

Részletes tünettan	336
Epidemiológiai adatok	342
Diagnosztikai támpontok, mérőeszközök	343
Komorbiditás	343
Lefolyás	344
A kodependencia etiológiája	345
Szociokulturális tényezők	345
Pszichológiai tényezők	347
A gyermeki kodependens viselkedés	355
Kodependencia a párkapcsolatban	357
Addiktív és intim kapcsolódás	357
Hatalom	357
Intimitás	360
Kollúzió és trianguláció	362
Szenvedély és megszállottság	362
Erőszak	363
Kodependencia a szülői viselkedésben	365
Megjelenési formák	365
A családstruktúra sajátosságai	367
A tünetek megélése	368
A szülők pszichopatológiai jellemzői	368
A kodependens rendszer	369
Párkapcsolat kontra szülő-gyerek kapcsolat	371
A család működésének egyéb jellemzői	372
Kodependencia a segítői magatartásban	374
Kodependencia és terápia	374
Önsegítő csoportok	375
Konzultáció	375
Pszichoterápiák	378
Medicinális terápiák	381
Saját tapasztalatok összegzése	381
Irodalom	384
Vallásfüggőség (Kun Bernadette és Demetrovics Zsolt)	387
Irodalom	392

V. Egyéb, a diagnosztikus rendszerekben nem, vagy nem impulzuskontroll-zavarként osztályozott viselkedési addikciók

Kényszerbetegség (obszesszív-kompulzív zavar)

(Csigó Katalin, Harsányi András és Demeter Gyula)

Definíció és tünettan	395
A kényszerbetegség meghatározása	395
A kényszerbetegség dimenzionális megközelítése	398
Mérőeszközök	399
Diagnosztikai interjúk	399
Szorongásos zavarokkal kapcsolatos interjú (ADIS, DSM-IV)	399
Strukturált klinikai interjú	399
Klinikus által adminisztrált eljárások	399
Yale–Brown Obszesszív-Kompulzív Skála (Y-BOCS)	399
Dimenzionális Yale–Brown Obszesszív-Kompulzív Teszt (DY-BOCS)	402
Önkitöltő eljárások	403
Maudsley Kényszer Kérdőív (MOCI)	403
Átdolgozott Padua Kérdőív (PI-WSUR)	403
OCD családi akkomodációs skála (FAS)	403
Klasszikus személyiségtesztek	404
Kognitív neuropszichológiai deficit és diagnosztika	404
Verbális emlékezet	404
Nem verbális emlékezet	405
Metaemlékezet	405
Végrehajtó funkciók	406
Epidemiológiai adatok	407
Komorbiditás és a kényszeres spektrumbetegségek	408
A betegség lefolyása	409
A betegség következményei (szomatikus, pszichés, családi)	409
Etiológia	410
Genetika	410
Neuroanatómia	410
A cortico-basalis ganglion körök	411
Pszichoanalitikus elméletek	412
Tanuláselmélet	412
Családdinamikai tényezők	413
Kezelés	413
Farmakoterápia	413
Pszichoterápia	414
Pszichodinamikus terápiák	414
Kognitív-behavior terápia	415
Családterápia	415

Idegsebészet	415
Irodalom	417

Az evés zavarai: anorexia, bulimia, falási zavar

(*Túry Ferenc és Szabó Pál*)

Definíció és tünettan	423
Az anorexia nervosa tünettana	424
A bulimia nervosa tünettana	425
A falási zavar	427
Az evészavarok differenciáldiagnózisa	428
Mérőeszközök	428
A SCOFF-kérdőív	428
Evési Attitűdök Tesztje (Eating Attitudes Test, EAT)	429
Evészavar Kérdőív (Eating Disorder Inventory, EDI)	429
Anorexia Nervosa Önértékelő Kérdőív (Anorexia Nervosa Inventar für Selbstbeurteilung, ANIS)	430
Testi Attitűdök Tesztje (Body Attitudes Test, BAT)	430
Morgan–Russell-skála	430
Egyéb tesztek	430
Epidemiológia	431
Komorbiditás	432
Kórlefolrás	433
A betegség következményei	434
Etiológia	435
Kezelés	439
Az anorexia nervosa kezelése	440
A bulimia nervosa kezelése	441
A falászavar kezelése	442
Integratív terápiás megközelítés, lépcsőzetes ellátás	443
Irodalom	444

Az orthorexia nervosa – egészségesétel-függőség

(*Varga Márta, Dudás Katalin és Túry Ferenc*)

Definíció és tünettan	447
Mérőeszközök	448
Epidemiológia	449
Komorbiditás	450
A betegség lefolyása	451
A betegség következményei	451
Etiológia	452
Kezelés	455
Összefoglalás	456
Irodalom	457

A testdiszmorfiás zavar (diszmorfofóbia) (Szabó Pál)

Definíció és tünettan	459
A testdiszmorfiás zavar (diszmorfofóbia) története	459
A testdiszmorfiás zavar nozológiai helyzete	460
A testdiszmorfiás zavar tünettana	461
A testdiszmorfiás zavar vizsgálatára használatos mérőeszközök	464
A testdiszmorfiás zavar epidemiológiája	465
A testdiszmorfiás zavar komorbiditása	466
A testdiszmorfiás zavar lefolyása és a betegség következményei (zomatikus, pszichés, családi)	467
A testdiszmorfiás zavar etiológiája (genetika, neurobiológia, pszichológiai elméletek, társadalmi vonatkozások)	468
Genetika	468
Neurokémiai eltérések	469
Képzőmódszerekkel kapott eltérések	469
Másodlagos testdiszmorfiás zavar	470
Neuropszichológiai vizsgálatok eredményei	470
Egyéb pszichológiai és szociokulturális tényezők szerepe	471
A testdiszmorfiás zavar kezelése (farmakoterápia, pszichoterápia)	472
Irodalom	474
Függelék	479

Izomdiszmorfia (Babusa Bernadett és Túry Ferenc)

Definíció és tünettan	481
A testépítő típusú evészavar	483
Mérőeszközök	485
Epidemiológia	485
Komorbiditás	486
Evészavarok	486
Hangulat- és szorongásos zavarok	487
Személyiségzavarok	487
Öngyilkosság	487
Anabolikus szteroid használat	488
Testedzésfüggőség	488
A betegség lefolyása	489
A betegség következményei	489
Az izomdiszmorfia szomatikus következményei	489
Az izomdiszmorfia pszichés következményei	491
Etiológia	492
Kezelés	495
Irodalom	496

Hipochondriázis (<i>Kökönyi Gyöngyi</i>)	
Diagnózis és tünettan	501
Mérőeszközök	504
Önbeszámoló kérdőívek	504
Epidemiológia	508
Komorbiditás	509
Kórlefolyás	510
Következmények	511
Etiológia	512
A hipochondriázis kognitív modelljei	512
A szociális tanulási modell	514
Az interperszonális modell	514
A kognitív fejlődési modell	515
Pszichodinamikus modellek	516
A zavar kialakulásában vagy fennmaradásában szerepet játszó egyéb pszichés tényezők	516
Biológiai modellek	517
Kezelés	517
Az orvos-beteg kapcsolat, illetve kommunikáció javítása	517
Kognitív viselkedésterápia	518
Pszichoedukáció	521
Interperszonális pszichoterápia	521
Farmakoterápia	521
Irodalom	522

VI. Összegzés – kitekintés

Viselkedési addikciók – tudomány, társadalom, terápia (*Buda Béla*)

Kitekintés	533
Irodalom	546